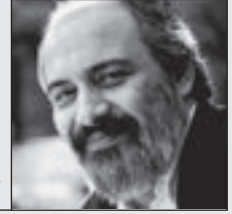

Hanri Matalon

Saygı Duruşu

Enis Batur*

Mösyö Matalon, 1967-68 ders yılında matematik öğretmenimiz oldu. Kendisinden önce efsanesini tanımıştık: Yaklaşık 40 yıldır kentin en iyi matematik öğretmeni sayılıyordu; müthiş bir briç oyuncusuydu; disiplini sağlamak için en ufak çaba göstermesine gerek kalmayacak ölçüde ciddi ve saygındı. Benim, ders yılının neredeyse başında Mösyö Matalon'la takışmam okulda geniş yankı uyandırdı; bakışlarını bana dikerek uzun süre sessiz kalmış, “umarım yıl içinde geçer not alırsınız” demişti. Olayı duyan ‘abi’lerimiz beni uyarıyorlardı: Bütünlemeye kalırsam yılı kaybettim demek olacaktı, çünkü bütünlemede sınıfı geçmek hemen hemen olanaksızdı.

Yıl içinde Mösyö Matalon bana özel bir davranışta bulunmadı; ben de yeniden takışma konusu yaratacak haylazlıklara başvurmam: İnsanda bu tür bir cesarete yer bırakmıyordu kişiliği. Ama olan olmuştu: Bütünlemeye kaldım ve karabasan içimde çalışma başladı.

Yaz boyu ‘özel ders’ aldım. Matematik, aslında büyük bir zevk kaynağıydı benim için: Cebir denklemleriyle didişmekten olağanüstü hazlar çıkarıyordum. Sonuç olarak, oldukça yoğun bir hazırlık döneminden sonra, bütünleme sınavına katılmak için İstanbul’a döndüm. Matematikten kalan 12-13 kişiydik yanılmıyorsam, sonradan iktisat doktoru olan Levent Başaran ve benim tek takıntımız bu derstendi. Biraraya geldiğimizde anladık: Hepimiz çok iyi çalışmış, iyi hazırlanmıştık. Gene

de korkuyorduk: Matalon’un bütünleme sınavları her zaman çetin ceviz olmalarıyla ünlüydü.

Sınav, sabah 9.00’da başladı. Saat 13.00’te bitecekti. Dört soru yönelmişti bize ve her biri eşit değerdeydi. Geçebilmek için iki soruya doğru yanıt getirmemiz yetecekti. Büyük bir dikkatle soruları okudum. Sonra arkadaşlarımla göz göze geldim: Herkes donakalmıştı neredeyse.

Görebildiğim kadarıyla sorulardan birini çözebileceğim, ikisini çözemeyeceğim hemen hemen kesin gibiydi. Dördüncü soru benim yazgımı belirleyecekti. Yaklaşık bir saat içinde soruya doğru bir çözüm getirmeyi başardım. Her öğrenciye, sınav gözetmenleri belli sayıda karalama kâğıdı dağıtmışlardı. İkinci soruyla boğuşmaya koyuldum ve

iki saat sonra kâğıdım kalmadı. Mösyö Matalon, sınav başladığından beri masadan kalkmamış, arasıra gözlüklerinin üzerinden sınıfa boş bakışlar fırlatmıştı. Gözetmenlerimizden birinin, benim talebim nedeniyle ondan okulun

damgasını taşıyan karalama kâğıtlarından istemesi üzerine dikkat kesildi: Kâğıtların gittiği adresi gördüğünde bıyık altından gülümsemiş miydi, bana mı öyle gelmişti, bugün hiç bilemiyorum.

Arkadaşlarımla yüz ifadelerinden onların da parlak bir durumda olmadığı ayan beyan ortadaydı. Bir saatimiz kalmıştı ve hiçbirimiz, anlaşılabilir, sınavda başarılı olma eşiğine yaklaşmamıştık henüz. Yeni karalama kâğıtları geldi, aynı soruya yeni çözüm arayışlarıyla saldırdım. Sorun şüphesiz çetrefildi; ne ki, bir o kadar da çağırıcıydı. Gerçek-

* Şair ve yazar.

te, çözümü arama sürecinde öylesine büyük zevk alıyordum ki, sonuçta karşılaştığım bozgun bende hüsrana duygusu gene de uyandırmıyordu. Yeniden, farklı bir yol aramaya koyuluyordum. Saat 12.30'da Mösyö Matalon masasından kalktı ve volta atmaya koyuldu. Aramızda dolaşmıyordu, geniş salonu enine katetmekle yetiniyordu. Ben, vakit daralmaya başladığı için gerginleşmişim; problemi çözeceğime inanıyordum, sürenin kısıtlı olması nedeniyle sinirleniyordum.

Sürenin bitmesine 10-15 dakika kala arkadaşlar kâğıtlarını teslim etmeye başladılar, bense yeni bir çözüm denemesine giriştim. Saat 13.00'te bir zil sesi duyuldu. Gözetmenler sınavın bittiği konusunda uyarıda bulundular. Ben, hâlâ tam istim, kâğıtları dolduruyordum. Sonunda bir bayan gözetmen yanıma gelerek bütün arkadaşları sınav kâğıtlarını teslim ettiklerine dikkatimi çekti. Diklendim. Henüz "iş"imi bitirememiştim. Kadıncağız, gözlerindeki ışıktan çekindi belki de, Mösyö Matalon'u çağırırdı. İplerin iyiden kopma noktasına geldiğini düşündüm, o masama doğru yürürken. Çözme-yi sürdürdüğümü söyledim. Gözetmene döndü ve "siz gidebilirsiniz" dedi: "Çözmeye çalıştığı sürece sınav bitmemiş demektir, gerekirse akşama kadar ben beklerim".

İkimiz de şaşırmıştık. Gözetmen çantasını toplayıp gitti, Mösyö Matalon masasına oturdu, ben probleme döndüm. Bir saat sonra doğru çözüme ulaşmışım. Hızla temize çektim ve büyük bit tomar oluşturan karalamalarımı toplayıp sınav kâğıdını Matalon'a götürdüm.

Ben problemle uğraşırken, o arkadaşları sınav kâğıtlarını okumuştum. Oturmamı söyledi ve kâğıdımı incelemeye koyuldu. Çözdüğümü sandığım problemi çözemediğimi anlayınca çıktım. Elimde tuttuğum karalama tomarını istedi ve her birine uzun uzun baktı. Sonra gözlerini yüzüme dikti: "Size 5 veriyorum," dedi: "Matematiğe saygı".

Öğrencisi olduğum yıl Mösyö Matalon'u sevmiş, sevebilmiş değildim. İlişkimizin "fotofiniş"i, o son sahne de bende bir sevgi kaynağına dönüşmedi: Belki ondan fazlası oldu, gerçekleşti içimde: Saygı sınırını bile zorlayan bir eşige dayandım "matematiğe saygı" sözlerini duyduktan sonra. 16 yaşında, çocukluğum henüz tam bitmediği, genç olma durumunun belli belirsiz başladığı bir dönemde karşıma çıkan bu davranış allak bullak ettiydi beni. İyi anımsayamıyorum ama, "geçtiğimi öğrenince içimi öyle önce sevinç kaplamış olsa gerekti: Korkulu bekleyişi, yarım umutsuz sınav saatlerini izleyen doğal sonuç. Ne ki, o günün gecesinde başlayarak, zihnimde soru işaretleriyle ünlem işareti arasında bocalayan, hangi bölgeye ait olduğunu kestiremediğim, adını koymakta güçlük çektiğim üçüncü bir işaret firdöner olmuştu. Olayın ve davranışın bende yer edeceğini, hayatıma yön verecek ölçüde ağırlık kazanacağını düşünemedim büyük olasılıkla: Öyle oldu oysa. [...]

Mösyö Matalon öleli yıllar oluyor. Kaç kişiye "matematiğe saygı"yı öğrettiğini bilmiyorum. O cümleyi hayatımı değiştiren öğeler arasında saydım, sayıyorum. Görmüştü, ilettili. Gördüm, ilettiliyorum. ♦